

Valtioneuvoston periaatepäätös ministerin toimenpiteistä hänen siirtyessään muihin tehtäviin tai muuhun toimintaan

Tausta

Suomen perustuslain 3 §:n 2 momentin mukaan hallitusvaltaa käyttävät tasavallan presidentti sekä valtioneuvosto, jonka jäsenten tulee nauttia eduskunnan luottamusta. Perustuslain 60 §:n mukaan ministerien on oltava rehellisiä ja taitaviksi tunnettuja Suomen kansalaisia ja ministerit ovat virkatoimistaan vastuunalaisia eduskunnalle.

Perustuslain 63 §:ssä säädetään, että valtioneuvoston jäsen ei saa ministeriaikanaan hoitaa julkista virkaa eikä sellaista muuta tehtävää, joka voi haitata ministerin tehtävien hoitamista tai vaarantaa luottamusta hänen toimintaansa valtioneuvoston jäsenenä. Näitä ovat muun muassa palkattu toimi yksityisessä yrityksessä tai yhteisössä, hallituksen, hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsenyys valtion osakkuusyhtiöissä ja valtion liikelaitoksessa, hallintotehtävät rahoitus- ja vakuutuslaitoksissa sekä muissa taloudellisesti tai yhteiskunnallisesti merkittävissä yksityisissä yrityksissä, etujärjestöjen luottamustehtävät valtakunnallisella tai keskusjärjestötasolla sekä hallinto- tai luottamustehtävät sellaisissa yhteisöissä, joilla on kiinteä yhteys asianomaiseen hallinnonalaan.

Ministerin on annettava eduskuntaa varten selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta merkittävästä varallisuudestaan sekä sellaisista ministerin virkatoimiin kuulumattomista tehtävistään ja muista sidonnaisuuksistaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen toimintaansa valtioneuvoston jäsenenä. Tiedot sidonnaisuuksista kootaan ministereiksi nimitetyiltä välittömästi nimittämisen jälkeen. Tiedot lähetetään eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmällä. Ministerikauden aikana sidonnaisuuksissa tapahtuneista merkitykseltään olennaisista muutoksista on välittömästi ilmoitettava valtioneuvoston kansliaan.

Sen lisäksi, että ministerit ilmoittavat sidonnaisuuksistaan ministeriaikanaan, ministerit saavat ja käsittelevät tehtävässään sellaisia sekä julkisen että yksityisen sektorin tietoja, jotka voivat aiheuttaa eturistiriitilanteita myös ministerin tehtävän päätyttyä. Valtionhallinnon ja poliittisen päätöksenteon luottamuksen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi tarvitaan myös ministerin toimikauden jälkeistä aikaa koskevia toimenpiteitä. Tästä syystä valtioneuvoston asettama valtion virkamieseettinen neuvottelukunta antoi vuonna 2014 suosituksen toimenpiteiksi ministerien siirtyessä toisiin tehtäviin. Virkamieseettinen neuvottelukunta esitti, että hallituksen järjestäytyessä sen jäsenet sitoutuvat ilmoittamaan aikomuksestaan mahdollisesti siirtyä ministerin tehtävästä toisiin tehtäviin.

Myös Euroopan neuvoston korruptionvastainen toimielin GRECO (Group of States against Corruption) antoi vuonna 2018 Suomelle toimenpidesuosituksia valtion johtavien virkamiesten ja ministereiden sekä lainvalvontaviranomaisten toimintaan liittyvän korruption estämiseksi. GRECO suositti muun muassa ministereille niin sanottuun pyörövi-ilmioon liittyviin eturistiriitilanteisiin puuttumista. Pyörövi-ilmioilla

tarkoitetaan yhteiskunnallisesti tai poliittisesti vaikuttavassa asemassa toimivien henkilöiden siirtymistä julkisen sektorin palveluksesta yksityiselle sektorille tai päinvastoin.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on vuonna 2019 antamassaan ratkaisussa pitänyt perusteltuna, että lailla säädettäisiin menettelytavoista ministerin siirtyessä muihin tehtäviin, ja valtioneuvosto antoi syksyllä 2022 asiaa koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle. Esitys raukesi keväällä 2023, kun asian käsittely jäi eduskunnassa kesken vaalikauden päättyessä.

Tarkoituksena on antaa eduskunnalle asiaa koskeva hallituksen esitys tällä hallituskaudella. Lainsäädäntö korvautuu voimaan tullessaan tämän sitoumuksen.

Sitoumus

Tällä periaatepäätöksellä valtioneuvoston jäsenet sitoutuvat vapaaehtoisesti ilmoittamaan pääministerille ja valtion virkamieseettiselle neuvottelukunnalle aikomuksestaan siirtyä muihin tehtäviin tai muuhun toimintaan pääministeri Petteri Orpon hallituskaudella.

Ilmoitus aikomuksesta siirtyä muihin tehtäviin tai muuhun toimintaan ja tarvittava selvitys annetaan hyvissä ajoin etukäteen. Ministerin ei kuitenkaan ole tarpeen tehdä ilmoitusta, jos on ilmeistä, ettei eturistiriitaa voida katsoa syntyvän. Sitoutuminen koskee koko ministeriaikaa.

Valtion virkamieseettinen neuvottelukunta voi ilmoituksen perusteella suosittaa ministerille enintään kuuden kuukauden karenssiä ennen uuden tehtävän vastaanottamista tai toiminnan aloittamista, jos ministerin siirtyminen muihin tehtäviin tai muuhun toimintaan aiheuttaisi eturistiriidan suhteessa ministerin tehtävän vastuualueeseen, tehtäviin tai toimialaan, tai jos siirtyminen olisi muutoin omiaan heikentämään luottamusta julkisen hallinnon toimintaan. Karenssisuosituksen tarkempi sisältö tarkennetaan neuvottelukunnan lausunnossa. Mahdollinen karenssi alkaisi siitä, kun tasavallan presidentti on vapauttanut ministerin valtioneuvoston jäsenyydestä.